

40 փոք.

ՄԱՐԹԱԹԵՐ

40 փոք.

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԵՐԿԻԾԱԲԱՆԱԿԱՆ
ՏՆՕՐԷՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԵՕՔՄԵՏԵԱՆ

Հասցէ, Ղալաթիա Նորատունկեան խան

ԺԳ. Տարի Թիւ 6

ՄԱՐԹ

14 Օգոստոս, 1899

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԴՐՈՒՎԱՐ.—Թափափուք նոթեր :
ԴԻՏՈՂ.—Շաբաթական քրոնիկ :
ՀԱԶԱՐ.—Երեք յետս իմ Տիշլէկեան :
ՀԱԶԱՐ.—Բեղերձ առ գերամանձարն Տիշլէկեան :
ԼԵՒՈՆ ՇԱԹԻՆԱՆ.—Ծնողքին սիրուն :
ՊԵՏԻ.—Ապուռն աղային բարկութիւնը :
ՄԱՐԻՆՈՋ ՆՈՒՆՈՒ.—Մարինոյ տուտուլին պտոյտը :
Վ. Փ.—Խորեն ծորէն :
Լ. Ա. Փ.—Մի գարմանաք երբ ըսեմ :
ԵՍ ՏԱՍԸ.—«Ծաղիկ»ի գրողներուն :
Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ.—Նկակներ :
Նկարներ Պրուսայէն :
Ծաղիկի հեռագիրները :
Ազգային լուրեր :

ՔԱՐԹՈՒՆԸ ՆՕՐԵՐ

Ի՞նչ է մեր քունն ունունք.— Այս նիւթին վրայ խօսիլ աւելորդ պիտի ըլլար, եթէ չտեսնէինք վերջին ժամանակներս նոյն իսկ հայ թերթերու մէջ տարօրինակ անունի մը գործածումը Հայ. Եկեղեցին և անոր զուակները որակելու համար։ Մինչեւ որ Բողոքականութիւնը արեւմուտքէն դաւով ծաւալեցաւ նաեւ մերայնոց մէջ, Հայ. Եկեղեցի և Հայ մակդիրներն էին ընդհանրական մակդիրները որոնք անխտիր կը գործածուէին մասնաւոր ազն մը նշանակելու համար։ Եկա՛ւ բողոքականութիւնը, և ահա Լուսաւորչական Հայ, Լուսաւորչական եկեղեցի մըն է մէջտեղ ինկաւ։ Առաջին օրէն փոխանակ այդպիսի յարանուանութիւն մը վտարելու բացարձակապէս, մերայինք թուլցած և անխորհուրդ կայութեան մը մէջ կարծես սիրայօժար ընդունեցին նոյն տիտղոսը, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչին սիրոյն համար։ Ո՞վ կ'ըսէ թէ

նոյն երանելի անձը մերը չէ. ոտքէն մինչեւ գլուխը մերն է ապահովաբար, բայց իբրեւ յատուկ ազն մենք կը կոչուինք և պէտք է կոչուինք զուտ Հայ, և իբրեւ առաքելահիմն և ինքնուրոյն եկեղեցի նոյն ազն մեր եկեղեցին ալ պիտի կոչուի Հայ. եկեղեցի։ Գրիգոր Լուսաւորչէն զատ ուրիշ անձման Սուրբեր ալ ունինք, բայց բնականաբար մեք մեզի պիտի չներենք որ ա՛յս կամ ա՛յն նոր Սուրբի մը անունով կոչուինք մեք իբրեւ ազն, և կոչուի մեր եկեղեցին, սա՛ հիման վրայ թէ հետեւող է այն Սուրբին առաքելական վարդապետութեանց և աւանդութեանց։ Պիտի ընդունինք սա՛ նոր մակդիրները, զոր օրինակ, Շնորհալեան, Օձնեցեան, Մովսիսեան յանուանէ Ներսէս Շնորհալի, Յովհաննէս Օձնեցի և Մովսէս Խորենացի առաքելական հայրերուն։ Պիտի չընդունինք բնականաբար այդպիսի յարանուանութիւն մը։ Յարանուանութիւնը կը պատշաճի բողոքականութեան և անոր բազմադիմի հերձուածներուն։ Բայց անոնք իսկ սկսած են Առաքելական, Աւետարանական ևն. առանձնաբար ճանչցուիլ Հին ատենները Լուծերական կ'ըսէինք մեք անոնց, և նոյն իսկ իրենք իրենց. այսօր Աւետարանական եղբարք տիտղոսը իւրացուցած են, և Լուծերի յարանուանութիւն չեն ընդունիր զրէթէ։ Իրա՛ւ, կը յարգեն, կը դաւանին զԼուծեր և անոր վարդապետութիւնները, բայց «այդ Առաքելական Հայրը, կ'ըսեն, նորոգեց Աւետարանական հին եկեղեցին, մաքրեց, զտեց, մաղեց, քրիստոնէութեան բնիկ սկզբունքները երեւան բերաւ ի գործադրութիւն», և այսպէս վերստին հիմնուեցաւ—կ'ըսեն միշտ անոնք—Աւետարանական եկեղեցին։

Երբ Բողոքականք սկսան Լուսաւորչական տը—

գեղ և անձկամիտ մակդիրը տեղաւորել մեր տոհմային անուան և հարազատ եկեղեցիին վրայ, սըլալ հասկցուած նախանձայուղութեամբ մը ո՛չ միայն ընդգրկեցինք զայն սիրով, այլ սկսանք, ժամանակ անցնելէ վերջ, գործածել նոյնը մենք մեզի համար: Եւ այսպէս «Դուք ի՞նչ էք», հարցման մը կը պատասխանենք—Լուսաւորչական եմ: Օտարներուն համար ալ ո՛րքան դիւրացաւ այս կերպով մեր մասին տկար գաղափար մը կազմելը, եւ թաղերելով զմեզ իբրեւ յոյժ փոքրամասն հաւուած մը, հետեւող այս անուն մարդու մը, որ իբր թէ սուրբ եղեր է: Եւ այսօր ամենքս ալ գիտենք թէ օտարները մկրտած են զմեզ և մեր եկեղեցին Գրիգորեան մականունով: Անշահ բացասորութիւն մը, որ ընդհանրացած է սակայն մեր թուլամորթութեան և ապիկար ներողամտութեան հետեւանօք:

Թուրքիոյ բողոքականութեան օրկանն եղող Աւետարներ փութկոտ սիրայօժարութեամբ տարածեց, ծաւալեց այդ մակդիրը: Լուս. եկեղեցի, Լուսաւորչական, Լուսաւորչական եղբայր մը, ևն. ևն., որպէս թէ բաւական չէր մեզի համար: Իշմիածնական այլանդակութիւնը, զոր մեր շալակն հանել կը նկրտէր և կը նկրտեն մեր մեծ մարմիննէն անջատուող, փրթող ուրիշ հատուած մը:

Գաւառներէ եկած թղթակցութեան մէջ սոսկում կ'աղղէ ինձ կարգալը թէ մերադնեայ միամիտներ « և է վիճակադրութիւն կամ բաղդատութիւն ըրած ատեն, կ'ըսեն Բողոքական, այդ անուամբ ծանօթները որակելու համար. կ'ըսեն Լուսաւորչական՝ Հայն ու Հայ. եկեղեցին որակելու համար. տխուր պարագայ մըն է այս, զոր կը յանձնեմ ողջամիտներուն ուշադրութեան, յանձնարարել համարձակելով նաև բոլոր մերայնոց, մանաւանդ միամիտներուն որ այդ տխուր մէկ կողմնետեն, և մեր բուն անունով որակեն զմեզ իբրեւ ցեղ և իբրեւ եկեղեցի: Ուրիշ առթիւ ևս այս մասին:

ԱՆԴՐՈՒՎԱՐ

ՆՈՐ ՔԵՐԱԿԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

Ի պէսս հայ ուսանողաց

ԳԻՆ 60 ՓՅԱՐԱՅ

Պ. Պալէնց, Գրաւորածառ—Հրատարակիչ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Օրհնուած խաղող.—Մեր մեռելներուն համար.—
Զբօսնուլ ջենք գիտեր.—Կիրակի օրերս սրճարաններու մէջ.—Թղթախաղի սեղանին շուրջը:

—Հայրիկ, խաղող բերի՞ր:

—Հա, տղաս, բայց այսօր պէտք չէ ուտես, վաղ է օրհնուի եւ ետքը պիտի ուտենք:

—Բայց ի՞նչ կ'ըլլայ, այսչափ օր է համբերելի, կարելի չէ՞ որ այսօր ուտեմ փոխանակ վաղուան:

—Ձէ, տղաս, ճիշդ ատոր համար վաղը պիտի ուտես, սովորէ համբերութիւն ունենալ, բան մը որ ամէնէն աւելի քու կերածիդ վրայ պիտի կրնաս փորձել:

Ու վաղը խաղողը կ'օրհնուի, եւ բարեբախտաբար տակաւին մեր մէջ կան տուններ, ուր խաղողը դուռնէն ներս մտած չէ, ընդհանրապէս ժողովուրդի էսնաֆ եւ աղքատ դասակարգերն են որ կը պահեն ու կը պահպանեն աւանդութիւնները:

Աստուածածնայ տօնը իր պահքն ալ ունի. գիտէի՞ք, թերեւս այո՛, բայց չեմ կարծեր որ բոնեցիք, եւ մեր մէջ շատերը Աստուածածնայ պահքն ալ բոնեցին ու խաղողն ալ վաղը կ'ուտեն տոաջին անգամ ըլլալով:

Թէ կ'արժէ՞ պահպանել այս աւանդութիւնը, որ մեր երանելի Հայրապետներէն մեզի կտակուած է.

—Այո՛ կ'արժէ երկու տեսակէտներով:

Սոյն օրէնքը դրուած է պարզապէս՝ առ համոզումով թէ հայաբնակ գաւառներուն մէջ խաղողը կը հառնի ճիշդ Աստուածածնայ օրը, ու երկրորդ սովորեցնելու համար համբերութիւն, վասն զի երբ մարդ մը իր ուտելիքի մասին կրնայ ինքզինքը զրկել, փառահեղք որ այն մարդը կրնայ իր կամքին ալ տիրել:

Ուստի պահպանենք մեր աւանդութիւնները, սիրենք մեր խաչն ու Աւետարանը:

Նոյնպէս Աստուածածնայ Բ. օրը, դիտենք որեւէ մեր մեռելները, օրհնենք անոնց յիշատակը, մեր պարզուկ հոգւոյը կարգանք անոնց վրայ, անոնց, որոնք մեր ծնողքը ու քոյրերը եւ եղբայրները եղան, աղքատին արցունքներ սրբենք, ու անօթիին մեր սեղանին կտոր մը հաց ու խաղող տանք, որպէս զի մենք ալ երբ օր մը մեռնինք, մեզի ալ յիշեն, ու մեզի ալ ընեն այն բաները որ մենք մեր մեռելներուն կ'ընենք (որովհետեւ մարդու մը երջանկութիւնը—իր մեռնելէն ետքը—, սա երկու բառին մէջ կը կայանայ:

—Աստուած ողորմի հոգիին:

* *

Բայց ես ի՞նչ կը գրեմ, դուք ի՞նչ կը խորհիք. ձեր մէջէն անոնք որոնց գրպանը լեցունիկ է, կը խորհի որ Աստուածածնայ երկու օրերը Պէոյլքաթէի կամ Կղզի երթայ ու հոն աղուոր կեանք մը վարէ, իսկ համեմատաբար նիհար գրպան ունեցողն ալ իր թաղին սրճարանը ու գինեատունը աչքը առած է, ու այս առթիւ յոռի ու—

նակութիւն մը կը դիտենք, որ մեր մէջ ճարակուած է եւ որոշ մասին կ'արժէ գրել:

Դժբաղդարար մեր ընտանեկան կեանքի անուշութիւնները տալուին չենք զգացած, ամէն կիրակի փոխանակ եկեղեցի երթալու ու ետքը մեր տունիկը, մեր բունիկը գալով ժողովելու մեր ծնողքը եւ զաւակները, նստելու եւ աղօտոր օր մը անցունելու, կ'երթանք սըրճարանները, թավուր կամ խաղի թուղթը կը դնենք, կը խաղանք, ինչի՞ . . .

—Պիր չիլէ տիւղինէ:

Ու ժամերով սիրտ փոր կը հատցնենք, կը յոգնինք, կը հայհոյենք, յետոյ կ'երթանք բազմախ, կը գինովանանք, ժամ 7ին տուն կուգանք, ուրտեղ խեղճ ընտանիքնիս անօթի մեղի կ'սպասէ, ակորժակնիս ալ կորսուած է, կը ճաչենք հապճեպով եւ որպէս զի օդին մեր վրայ ունեցած աղբեղութիւնը կտորի, ասուշի պէս կը պտուկինք կը քնանանք, որպէս զի օդին թուր երթալէն վերջ նորէն գինետունը երթանք եւ նորէն գինովանանք:

* *

Հիմայ ես կը յիշեմ տարիներ առաջ, ընտանիքի հայրեր, աղջիկ երիտասարդներ, որոնք իրենց զաւակները առջեւնին ձգելով եկեղեցի կ'երթային, ծերուկ մեծ մայրեր, սլարզ հագուած աղջիկներ, ամէն ալ եկեղեցին էին ու ցերեկը, եկեղեցիին աւարտումէն ետքը, ամէն ալ տուն կը դառնային իրարու ըսելով:

—Ողորմի Աստուած:

—Ողորմի հոգեւոր ծնողաց:

Եւ ահա տան մէջ ուրախութիւն մը կայ, պճիկ տղաքները կը ճառագայէն թուրաններու պէս, մեծ մայրիկը եւ նորաստաններն ալ երջանիկ են, որովհետեւ պակաս անդամ չի կայ՝ ընտանիքին մէջ, ու ամէն ալ ժողովուած են: Հիմայ ով մարդ, օդին կրնա խմել քու ընտանիքիդ սեղանին վրայ, այդ օդին շատ ու շատ թեթեւ է, որմէ երբեք չսխալի միատեսիլ, քանի որ քու պղտիկ զաւակդ պիտի դառնայ քեզի ըսէ:

—Հայրիկ անօթի եմ:

Ու դուն հպարտօրէն սեղանին գլուխը կը նստիս, քու չուրջք ժողոված, բոլոր սիրելիներդ:

—Սրճարանին կամ գինետունին մէջ, կեանքի այդ անուշութիւնը պիտի գտնէիր:

* *

Ու անոնք որ կիրակի օրերը պիղծ կերպով կ'անջընեն, անոնք կրնան փորձել, վաղը ըսածիս պէս թող ընեն, ժողովին իրենց զաւակները, իրենց հոգեհատոր ընտանիքը ու բացօդեայ վայրեր երթան, թող ծծեն բնութեան անուշութիւնը, ուրկէ յանհունս դո՛ւ մնալով պիտի ուզեն ամէն կիրակի իբեց ըստնիքն հետ ապրիլ, որովհետեւ ան է անուշը, սիրունը եւ պաշտելի կեանքը:

Թողք սրճարանները եւ գինետունները, հեռացէք թղթախաղի սեղանէն, ու մօտեցէք ձեր տուններուն, ինչէ կարողութիւն չունիք տեղ մը երթալու, կարդացէք, երգեցէք ու ձեր զաւակներուն հետ խօսեցէք ու խնդացէք. բայց վստահ եղիք որ սրճարանին ու գինետունին մէջ ծախսած զրամովնիդ պիտի կրնաք ձեր ընտանիքին հետ պտտիլ ու գեղեցիկ ժամանցներ ունենալ:

ԴԻՏՈՂ

ԵՐԹ ՅԵՏՈ ԻՄ ՏԻՇԼԻԿԵԱՆ

—

Ստորագրող իմացականութիւն ունենալ հարկ չէ հասկնալու համար այն արգահատելի վիճակը յորում ապահովարար կը գտնուէր Տիշլիկեան վերջին պատասխանը գրած ատեն. գրութեանը չլիկ ոճէն մարդ կըրնայ երեւակայել թէ բերանը փրփուրով լեցուն, աչքերը շմորած եւ թուալթի սենեկի ապակիի պէս փայլուն, ձեռքերը բարկութենէն դողդողալով քանի մը տասնեակ գրչածայր կտորած է գրելու համար այն սէօղիւմ ետպանա պատասխանը՝ որմէ եթէ վերցնենք անհարկի «Տիկնայք իմ եւ Տեարք»ները եւ հաշտալու պագալի բառերը, անդին կը մնայ միայն հիւսիսային ցուրտ հով մը՝ որմէ պարկեշտութեան, ազնուութեան թիկնոցով պատսպարուիլ պէտք է չմիտաւելու համար մտքի, սրտի եւ ճաշակի երբեակ տեսակետներով ալ. Տեսանք թէ ընտրանք գործածած է բառերուն ամէնէն պայաւանքը, ոճերուն ամէնէն ստորինը, կարծելով խեղճ թէ՛ ես եւ ընթերցողները ատանկ քաղաքներու բապուճ ձեռքողներէն ենք: Ամենեւին, Տիշլիկեան, քու թուք ու մուրդ ինձ հասնելու համար քանի մը հարկւր մղոն աւելի մօտ գտնուելու ես՝ ապա թէ ոչ, հիմակուան պէս ծիծաղելի կ'ըլլաւ վիժած քննադատութեամբ ալ եւ յարակից կատաղութեամբ ալ: Հապա ի՞նչ կարծեցիր ո՛վ հիշողիդ քանկ. դիւրին բան է եղեր նայել խելքդ չհասած բաներուն մէջ քիթ խօթել. ահա ասանկ խօթած քիթդ չես կրնար դուրս հանել եւ կ'սկսիս ճշել, մըռնչել, բառաչել եւ ոտիցս տակ գալարուիլ փախուստի ճամբայ մը գտնելու համար:

Բայց ոչ, քանի որ գրականութեան խարաղանք, մտրակը ձեռքս է՝ դիւրութեամբ չպիտի կրնա ազատիլ ձեռքէս եւ հանդարտութեամբ պիտի դիտեմ եւ ընթերցողաց ալ դիտել պիտի տամ կատաղի տապալուկներդ մինչեւ այն ատեն՝ ուր վերջապէս մինչեւ ծուծդ ծաղր ու ծանակի մէջ թաթախուած հեռանա հրապարակէ քրքիներու երկար շղթայ մ'ալ ետեւէդ քաշելով:

* *

Տարեցներ եւ կաշեգործութեան մասնագէտներ կըրնան յիշել ատեն մ'ուր, քէօսէլէները յանկարծ աժանցած է. այս աժանութիւնը շատեր արհեստին յառաջդիմութեան կամ ուր ինչ գիւտի մը կը վերագրեն, ինչ որ բացարձակապէս սխալ է. ժամանակագրութիւնը որոշ կերպով Տիշլիկեանի ծննդեան թուականը կը ցուցնէ եւ կարծեմ պատճառ մը չունինք ուրիշ աղբիւր մը փնտռելու քանի որ Տիշլիկեան, մանաւանդ բանաստեղծութիւնս քննադատելու առթիւ, կ'անդերստեսութեան եւ կաշի սուրաթութեան արհեստին մեծ յառաջդիմութիւնը անհրաժեշտ կերպիւ երեւան հանց: Եւ ահա թէ ինչպէս:

Կ'երեւի թէ այս մարդուկը օրերով գիշեր ցերեկ կը մտածէ եւ վերջապէս կ'ընտրէ իր գրութեան համար անանկ խօսքեր՝ որք բացարձակապէս իր դատապարտութիւնն են. ըսել է թէ բուն նպատակն է իր խի

ձեռքով խայտառակուիլ ատով դերացնելով նաեւ պաշտօնս: Կարգացիք անշուշտ վերջին գրածը ուր տեղ մը կ'ըսէ «Հայհոյանք ըսուած բանէն ոչ կ'սխորժիմ եւ ոչ ալ ձեռքէս կուգայ. թող մէկը ելլայ ըսէ որ օր մը օրանց Տիշլէկեանին բերնէն քիւֆիւր ըսուած բանը լսած ըլլայ» . . . հիմայ կը խնդրեմ սիրելի ընթերցողներէն որ բարեհաճին Տիշլէկեանի գրութենէն տող մը գտնել որ Հայհոյութիւն չպարունակէ եւ աւելի յառաջ երթալով կը խոստանամ եւ տասը հատ ալ պատուաւոր վաճառակահաններէ երաշխաւոր կուտամ, որ նախատինք չպարունակող ամէն մէկ տողին համար մէյմէկ ոսկի պատրաստ եմ վճարել. միայն կ'առաջարկեմ ազնիւ ընթերցողներուս որ Տիշլէկեանի ամէն մէկ Հայհոյութեան եւ նախատանաց համար մէյմէկ չիւրիւկ տոմարէս կամ սատկած մուկ կամ չխկած սեխ ժողովելով, Տիշլէկեանի գլխուն տեղացնեն գործնականապէս իմացնելու համար համբաւքը այն հայհոյանաց՝ զորս աներեսութեամբ կ'ընէ եւ պնդերեսութեամբ կ'ուրանայ:

* *

Մէյ մ'ալ ելլէ ինչ գրէ կը հաւնիք, իբր թէ ՂՀԱ-ՁԱՐ խաղք ու խայտառակ ընելու համար փաստերուն ամէնէն ղօրաւորը, ամէնէն ջախջախիչը, ամէնէն աշտուկը, ամէնէն անսխալելի ունի եղեր ձեռացը եւ գլխուն մէջ. չիտակը ըսելով մինչեւ հիմայ գրածները նոյն իսկ գիտելեան լատերով նայելով, նոյն իսկ տարբարութեամբ դատնք, ո՛չ թէ փաստ՝ այլ տօնքիչօթային սաստ միայն եւ մանաւանդ մտածեցէք թէ փաստ ըսուած բանը կրնայ արտադրել այն հաստ գլուխը՝ որ լատտ շինելու իսկ անյարմար է:

Եւ քանի մը ԳԻՆԱ «Տիկնայք իմ եւ Տեարք» ըսելէն յետոյ (սանքի ճառ կը խօսի կոր) իբր թէ փոխաշակ օրինաւոր փաստերու եւ համոզիչ լուսաբանութեանց կը դիմեմ եղեր նախատական զէնքերու եւ ասիկայ ապացոյց է եղեր որ պաշտպանութեանս վերջին միջոցն ալ սպառած է եւ կը դիմեմ եղեր այս յուսահատական միջոցին, կը պատրաստուիմ եղեր ճարահատեալ անձնատուր ըլլալ . . . Ծիտակը ինտո՛ր ալ կը վայէ կոր սա խօսքերը Տիշլէկեանի բերնին ինչ որ հարկ է ամենայն իրաւամբ ըսել իրեն՝ նոյնը կ'ըսէ ինք, ասով հասկցնելով թէ մօրթի տոկունութեան հետ իր միւզէմիւրութիւնն ալ առաջին մրցանակի արժանի է: Բայց ո՛վ Տիշլէկի գիտցած եղիր որ, օլտուխճա Բաաղամէն աւելի վարդետութեամբ ուղեւորութիւններ ըրած եմ եւ չեմ ներեր որ նոյն իսկ հրեշտակ տեսած ըլլալու համար երեսիս պոռաս կանչես եւ յամառիս տեղէն իսկ շարժիլ, կարծելով թէ ահանջի ծաւալը ըմբռնողութեան աստիճանին հետ համեմատելի է . . .

* *

Մեր խելացի Դաւիթը, Տիշլէկեան, ճարպիկութիւն կ'ունենայ բանաստեղծութեանս մեկնութիւնը պահանջել, կարծելով որ այս պահանջման թաքուն նպատակը չհասկնալով ամենայն պարզամտութեամբ (որ թարգմանի սէրսէմութիւն) խորիմաստ բանաստեղծութեանս իմաստը

պիտի բացատրեմ եւ ինք տարբեր անունով մը աղայի պէս պիտի գայ պահանջել ինձմէ տարուան. մը ԾԱՂԻԿ զոր խոստացած էի հրապարակաւ: Այ օղու քու գլուխդ հաստ է նէ ես ինչ ընեմ. միայն կը յանձնարարեմ որ առտունները մէյմէկ քիչ խարտոցես կամ բոլորովէն բոլորով քիչ մը Զրեա, բայց չափէն աւելի պիտի մեծնայ եղեր. ան ալ քու բաղդիդ:

Տիշլէկեան, քու սյս գլխու ցաւդ չպիտի քաշէի, այս լաքաքիներդ չպիտի կարգայի, այս հայհոյութիւններդ չպիտի լսէի, եթէ համեստափայլ Տիկն մայրդ մի քիչ զգուշութեամբ վարուէր իր յղութեան ատեն. վաւերական աղբիւրէ ինացայ թէ նոյն իննամսեայ խորհրդաւոր ժամանակամիջոցին շատ կը սլտի եղեր բանջարեղինաց պարտէղի մը մէջ, ուր կը բուսնէին սեխ ու դդում եւ շատ ատեն կ'երթայ եղեր Հիւնքեար Սուչի հեծնելով այն արարածներուն վրայ՝ որք կը պարծենան իրենց նախահայրերէն միայն հրեշտակ տեսած ըլլալուն համար: Ահա ըստ բնախօսներու անեղ եւ անցեղի վրձնոյն, այս անգգուշութիւնները իրենց չար աղգեցութիւնը ըրած են մտային կարողութեանդ վրայ. այս պարագան ահա նկատողութեան տունելով չեմ մեղադրեր զքեզ եւ անյիշաչարութեամբ կը ներեմ ի սրտէ այն ամէն խենդ ու խելառ խօսքերուդ՝ որ արձագանքեց մինչեւ Եփեսոսէի դուրսը, այն ամէն Բէշէ Բէշէնէ Կաթաղ շնչաբանութիւններդ՝ զորս մօրի ընելով ընթերցողներուն ականջները միասուեցան եւ այն ամէն նախատանաց զորս ամենայն լիտածութեամբ ու սկրդածութեամբ չքաշուեցար ընելէ այն բանաստեղծին որ պարծանքն է դարաւերջիս:

Ուստի կը խնդրեմ չնորհ եւ իմաստութիւն եւ զգաստութիւն քեզ համար երկնաւորէն՝ որուն վայելէ փառք յաւիտեանս ամէն:

ՀԱՁԱՐ

Պ Ե Ղ Ե Ր Զ

ԱԳ

ԳԵՐԱՀԱՆՃԱՐՆ ՏԻՇԼԵԿԵԱՆ

Ի լոյս տուած ֆերթոյական գրուածէս
Կասաղելով ֆերթուած մ'ալ դուն գրած ես
Ձոր կարգալով անհուն յուզմամբ, ցաւելով
Խորհեցայ քեզ դուրս վունել աւելով:

Եթէ խենդ ես «խենդ եմ», ըսէ համաբնակ
Ուպէս գի քու ոսանաւոր կամ արձակ
Գրածներդ անոր կէտէ մեմ կարգանք
Ներթողելով, գովելով քու սկար գանկ:

Քեզմէ առաւ խել ունեցող քաւ մարդիկ
Փողոցները քաւ կան, վկայ Տէր Մարտիկ
Իսկ ճիշդ քեզ պէս բանաստեղծներ սօթօթ
Փրկիչին մէջ միւս կը կրեն հող մոլոր:

Ա. խ... ինչ ըսեմ խենդեր զայոդ ան մարդուն
Որ աս անոմ մարդիկ կապած, միեղդեա դուն
Ազատեմ կը պարսիս կը գրեա
Եւ Բերթողի անուն, ափսո՛ս, կը կըրես:

Հոգիդ սիրես ըսէ, խնդրեմ, ի՞նչ էր ան
Որ խենդ ու մենդ, ինչ որ եկեր ֆու բերան
Թափեր էիր բոլորի վրայ անպատկան
Զգիցցա՛ր քէ մեր մէջ սալով խիստ աս կար:

Մէյ մ'ալ գրոյդ իմաստ ելեր պահանջես
Բայց չէ զարմանք, Տիւրքի ըստած խախտան չէ՞ս
Որ լուրջ գործի կ'ելլայ քիբը կը խօթէ
Զ'զգալով քէ իմաստակել ամօք է:

Ի՞նչ պատասխան կրնայ տուիլ աս զիրիդ
Առանց տալու վնաս մը իսկ «Բիւլի»-իդ
Վասն զի դու զընկալութեան ետ ամա՛ղ
Հպարտ ալ ես, նաեւ մեծ սիրտ ու սալալիս:

Հայտէ փորձեմ իմաստ հանել ֆու զիրիդ
Տեսնեմ քէ ի՞նչ դեր կատարէ ան «բիրի»-դ
Կամ սգովը զոր նկատես լաւ մէզէ
Եւ նոզըդ չէ եթէ ջուր է կամ մէզ է:

Շուայթէն կը գործածես ա՛խ, բի՛ւժ, օ՛ժ
Կ'երեսի քէ զանկըդ լեցուն է «Բիւժ»-ով
Աս պատճառաւ զերդ կարկաչող մի վսակ
Գոչես, նչես, հեծկըլըսանով կըսկըսու՛կ:

Այսպէս նաեւ երբ գոչեցիր օ՛ժ ամա՛ն
Կարծեցիմք քէ հասցնելու է սաման,
Ու երբայով յարգավանաւ Մարգարին
Գնեցիմք յարդ չմոռնալով եւ զարին:

Ասոր վրայ չի լուցիր դու նորէն
Իբր Բերթող փախուկ, անմիտ, անօրէն
Գարձեալ անվերջ կաղաղակես «եղովի, ո՛վ»
Զիտեմ, բուծի՞ս օղի ըստած հեղուկով
Գրութեանը վերջաբանն է «ո՛վ երես»
Կը խրատեմ, չընես ոչ տէր ոչ ֆէտէ
Եւ զարմանով երբ հարցնես «Ի՞նչ կ'ըսէ»
Պատասխանս է «մի քիչ նակսիդ սառ քրտէ»:

ՀԱԶԱՐ

Հրատարակուեցաւ ՏՕԲԹ. Ն. ՏԱՂԱԽԱՐԵԱՆԻ
ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԴՈՐԾԱՐԱՆԱՅ ԱՌՈՂՁԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

Պատկերազարդ. Գործը
Դ.ԻՆ 6 ՂՐԾ.

ԾՆՈՂԵՐՆ ՍԵՐՈՐՆ

Ա.

Բարեկեցիկ ընտանեաց մէկ հատիկ աղջիկն էր Ար-
շալոյս, դպրոցական շրջանը աւարտած՝ հեռի ամէն ըն-
կերական յարաբերութիւններէ, խստապահանջ ծնողաց
աջալուրջ հսկողութեան տակ իր ժամերը կ'անցնէր, մը-
տածելով դպրոցական այն դուարթ օրերու վրայ՝ ուր ա-
զատ եւ ուրախ՝ երիտասարդական աւելնող առօրէ՛ կ'ապ-
րէր իր հասակին պահանջման համեմատ: Սակայն հիմա
երբ յանկարծ այդ կեանքէն փոխադրուած էր ուրիշ մի-
ջամայրի մը մէջ, բոլորովին ներհակ առջինին՝ միշտ հօր
մը քմահաճ հրամաններովը կաշկանդուած, մեծ տխրու-
թիւն մը պատած էր իր սիրտն ու հոգին ու մեքենա-
բար կը քաշքշէր իր կեանքը հոս տան մը չորս պատե-
րուն մէջ: Բայց որչափ ալ փակուած ըլլար, չպիտի կըր-
նար դադրել մտածելէ անոր վրայ, որ առաջին անգամ
դպրոցին գրասենյակներուն վրայէն իսկ, իր հարուստ
կուրծքին տակ գտնուող այնքան առատ խանդ ու ե-
ռանդ պարունակող սիրտը զարնել տուած էր: Դպրո-
ցականի վախկոտ ու ամօթխած սէրերին խոստովանած
էին իրարու կարմրելով եւ պաշտած ու պաշտուած ի-
րարմէ: Բայց հիմա որ իրեն թող չէին տար
առանց մօրը ընկերակցութեան երկու քայլ իսկ առնել
փողոցին մէջ, կորսնցուցած էր Վահէն՝ այդ աղքատ ու
համեստունակ, այլ խելացի տղան:

Բ.

Օրերը կ'անցնէին սակայն եւ Արշալոյսի ծնողք, ա-
մուսնութիւնը իբր պարզ տուրեւառ մը նկատած՝ սկսած
էին ԽՅԵՐԼԸ ԻԷՊԵՆ մը փնտռել իրենց աղջկան, ինչպէս
կը սիրէին ըսել իրենք: Այլ Մարիամ հանրմ իր օրերուն
մեծագոյն մասը կ'անցնէր ԻԷԼԷՊԵՆԵՐ՝ ընտանեկան
կեանքի այդ քանդիչներու, այցելութիւնը ընդունելով:
Արշալոյս կը տեսնէր ու կը հասկնար ինչ որ իր չուրջ կը
դառնար եւ հազար սիրտմաշուքներով կը ջանար, եր-
բեմն ամուսնութեան վրայ մօրը հետ ունեցած մէկ խօ-
սակցութիւնը գոցել ժամ առաջ, իր ձեռքը ուղղել մը
անունը չլսելու համար անոր բերնէն:

Սակայն վերջապէս պէտք էր համակերպիլ իր ծը-
նողաց, անոնց սիրուն խեղդելով իր ներսիդին ունեցած
մէկ հատիկ ճշմարիտ սիրոյ մը յիշատակը եւ ատով իր
կեանքը իսկ զոհելով անոնց հանդէս տածած իր որ-
դիական պարտականութեան:

* * *

Ըր մը Մարիամ հանրմ աղջկանը ամուսնանալու մա-
սին ունեցած տրամադրութիւնը հասկնալու խեղ հասկը-
ցնելու համար ալ, որ մէկը կար իր ձեռքը խնդրող, ը-
սած էր անոր:

—Արշալոյս, ալ տարիքդ լեցաւ, կարգուելու ատենդ
հասաւ, հարկաւ մէկը եթէ քեզ ուզէ, սիրով պիտի րն-
դունիս անի, անանկ չէ՞ ես արում:

—Զպիտի ընդունիմ, մայր, ամուսնանալ չեմ ուզեր

ևս, պատասխանած էր աղջիկը անանկ կտրուկ լեզուով մը, որ մ'այրը անօգուտ սեպած էր ալ՝ դոնէ այդ օրը իր խօսակցութիւնը առաջ տանիլ եւ յայտնել անոր ունեցած մտադրութիւնը իրեն համար:

Նոյն գիշերը իսկ Մարիամ հանրմ եղելութիւնը պատմեց ամուսնին՝ Գրիգոր աղա հեղինական ժպիտ մը ունեցաւ դէմքին վրայ:

— Ես, ըսաւ, ուրիշ սէր մը կը տեսնեմ կոր հոս, ո՞վ գիտէ ո՞ր չափերը մախարմը կուլիսէ հանեց, ամա տուն հիշ հոգի մըներ, գործին յաջողցնելը ես վրաս կ'առնեմ, մօտ օրէն կը տեսնես:

Եւ իրաւ ալ, այս խօսակցութենէն երեք ամիս ետք՝ եկեղեցիին մէջ՝ սպանդանոց դացող ոչխարի մը պէս չուղելով՝ գլուխը ծռած, աչքերը լալէն կարմրած, անքնութեան հետեւանօք տոգոյն ու նիհարցած՝ Արշալոյս՝ այդ աղուորիկ ու գիրուկ երբեմնի զուարթ աղջիկը, կը սլուսուէր աչքերը արցունքոտած 40նոց մարդուկի մը հետ:

Գ.

Շատ կանուխէն հասկցան իր ծնողք որ սխալ քայլ առած էին, բայց վերջին զղումը կուտ մը անգամ չէր արժեք. իրենց ձեռքով իսկ ընտրած էին զաւակներն ուն զահիճը, կոշտ ու կոպիտ, ամուսնութեան հաճոյքը ամուսնական անկողին մէջ միայն փնտռող մէկն էր իրենց փեսան եւ երբ զրամօթիտն ալ առած էր իր կնոջ ծնողքէն՝ արձակ համարձակ սկսած էր իր սարուկ գործածել իր կենակիցը՝ այդ փափուկ աղջիկը որ սիրել ու սիրուիլ կ'ուզէր փոխադարձ:

Ամուսնութեան առաջին տարին իսկ, տխուր զուգադիպութեամբ մը, Յակոբ ԼՖ, իրենց փեսան, գործերու անյաջողութեան հետեւանօք, կը սնանկանար. աղջկան հայրը նկատելով որ ունեցած ստակը փեսին տալով օգտակար պիտի ըլլար դաւկին, ամբողջ հարստութիւնը կը յանձնէր Յակոբ ԼՖ-ին, այդ արծաթապաշտ մարդուն որ քիչ ատենէն՝ շուտ մը հարստութիւն գիւղելու փափաքով Կապի խաղին մէջ կը փճացնէր իր ամբողջ ունեցածը ու քանի մը օր ետք արտին ցուէն կը մեռնէր առանց կուտ մը իսկ ունենալու, ետին թողլով դեռատի կին մը աղքատ ու անօգնական:

Դ.

Այն շատ մը աղջկանց ու կիներուն պէս, որոնք ստիպուած են ճակատնուն քրտինքովը գիրենք ու իրենց ներք ապրիցնելու, Արշալոյս ալ կար կարող եղած էր ամուսնին մահէն ետք, եւ շարաչար աշխատութիւններով բաւական բարեկեցիկ վիճակ մը տալահովցուցած էր իրեն ու իր ծնողաց:

Այս միջոցին էր որ, հիանալի զուգադիպութեամբ մը, իր բարեկամներէն մէկուն տան մէջ հանդիպած էր Վահէին, աշխարհիս վրայ սիրած իր այդ հոգիին հատորին, որ չէր ամուսնացած՝ ունեցած առաջին սէրէն ետք:

Առաջին երջանիկ օրն եղաւ իր կեանքին՝ այն օր իրեն համար, երբ Վահէն տեսնելէն ամիս մը ետք, ալ համարձակօրէն խոստովանած իր սէրը եւ իր մարտիրոսի

կեանքը ամբողջ իրենց բաժանման օրէն ի վեր, կ'ամուսնանար մօրը ու հօրը ուրախութեան արցունքներուն մէջ տեղ, անոր հետ որ միշտ սիրած ու պաշտած էր իր սրբտին խորէն:

Ե.

Ու անկէ ետք, ձմեռ երկայն գիշերներ՝ երբ վառարանին շուրջ երջանիկ ընտանիքը հաւաքուած խօսակցութիւնը կը դառնար անցած օրերու վրայ՝ Արշալոյսի հայրը Վահէին կ'ըսէր:

— Ես ե՛նչ եփփեցներուն վրայ հաւատք չունէի, փորձով տեսայ թէ կարծիքս սխալ է եղեր, հիմա կը հասկնամ որ ամուսններու փոխադարձ սէրն է որ կրնայ զանոնք երջանիկ ընել ու ամէն չարչարանքներու զիմադրելութեան տալ անոնց, եւ ոչ թէ իրենց ունեցած հարստութիւնը կամ շինած մէկ անխոյուն գիրքը ընկերութեան մէջ, որոնց տապալումը ու սննդացումը բազմին քմահաճոյքներուն ենթակայ է միշտ:

ԼԵՒՈՆ ՇԱԹՐԵԱՆ

ՔԻՉ ՄԸՆ ԱԼ ՏԵՐՊԱՊԱՆԵՐԷՆ

Ամէն մարդ քիչ շատ իր նկատմամբ խօսուելուն կը ցանկայ, զուրցուել, յիշուիլ, ո՞վ չբաղձար այս բանին: Սակայն զուրցուելու համար, պէտք է բան մը ընել հանրութեան օգտին, բարեգործութիւն մը, անկարին խնամառնիլ, վերջապէս բարիք ընել եւ տաքքինի վարքով սրտի օրինակ ըլլալ. ահա մենք այս միջոցները գիտէինք փառաբանուելու ու համարաւ վաստակելու համար:

Այժմու տէրպապանքն ունի ի տիրու աշխարհի զուրցուելու համար աւելի ազդու միջոցներ կը խորհին ու կը գործադրեն զոր մենք չենք գիտեր:

Վառնայի կրկնամուսնութիւններ կատարողները, Ռուսմանի փիլոսոփայութիւն՝ քահանայական տարապետ սրճարան բանեցնելը մինչդեռ մուսուլման խոր վշին տալ զլորած էին, ուրիշ տէրպապայի մը սխալէ մէկ արարքը կուգայ յաջորդել մոպս ածնելուն:

Տառնահիշդ օր առաջ, կիրակիին, փառաւոր մօրուօք տէրպապա մը, Մագրիգիւղի ծուխէն ընտանիքի մը ջրօրհնէքի կամ սյցի կ'երթայ գիշեր մը մնալու: Դռնէն ներս մտած պահուն, անեցիք ալ պատրաստուած էին Սագրդ Աղաճի երթալ նուագածութիւն մտիկ ընելու:

— Ողջոյն ձեզ . . .

— Եւ, տէր հայր, աս ո՞ր հովը վիշեց. հրամայեցք, Պիստոս, սա շաբաթս տար տողապիս աշիւ գիր. հրամայեցք տէր հայր, վերի սուփան բէք սէրին է:

— Սղէկ ամա օրհնած, հաղըւօրեր տեղ մը կ'երթայիք կոր, ինչի համար բահոթաղ միւրաք:

— Ախճիկները ետվալ եղան քի ստնկ քիչ մը պուտըտիկներ տէի, հաճի աղային ալ ինտալ պուտնեց եւ վախիթ չունիմ ըսաւ. ետքը Նշանի աղան եկաւ, հայտէ ծեղ Սախրդ Աղաճի տանիմ ըսաւ նէ ալ չէ չեղիք ըսել, ինչ կ'ըլլայ, եկող կիրակի կ'երթանք:

—Չէ՛. օրհնած, ատ չըլլար, չիտակը կ'ուզես նէ, ես ալ կուգամ քիչ մը ձեզի հետ կը նստիմ. հայտէ հանրմ արհիւս քնա մօրդ չարխան բեր:

—Ո՛ւշ, տէր հայր, ընտր կ'ըլլայ ատ պանը:

—Ի՞նչ զարար ունի մայրիկ:

—Սուրբիկ հանրմ, ըստ, Նշանիկ աղան, չըլլայ նէ ամառալ մը կը բռնենք, հօտէ ալ չըլլանով քիչ մը մէզէ կը շտկենք, ծովին վրայ հէմ չալղը մօրիկ կ'ընենք, հէմ կ'ալինսոն նստելէն աժան կ'ըլլայ:

—Էյ աֆէրիմ Նշանիկ աղա, Ուխտս դիք եւ կատարեսջիք կ'ըսէ Սողոմոն իմաստուն:

—Ես երթամ րախի առնեմ դամ:

—Չուզիր Նշանիկ աղա, պինդիւր տաճա աս առտու լեցուց. Պիտոսս դուն քնա քանի մը սառտէլայ ստիկէ չիշէի մը մէջ ալ քիչ մը ետդ քացախ լից. Վարդուհի դուն ալ հինգ տար չրող եփէ, գիւլերը կէս սուճուխ կայ, ան ալ ճարգէ թուղթի մը մէջ պլէ ես ալ քիչ մը թուղթի հանեմ:

—Ղրհնած, դիտնայի նէ ես ալ իմաստուն խաեա պալըղը կը բերէի, տաք տաք թավան, պատուախան մէզէ կ'ըլլայ:

—Տէր պապա իշալահ ատ ըսածդ օր մը Պատէմ լիւր կ'ընենք:

Վերջապէս ամէն բան զրօսավայրի կողովի մը մէջ զետեղելով, ճամբայ ելան. Նշանիկ աղան նախապէս երթալով մակոյկի մը վարձեց ու մեր խմբակը՝ առաջնորդութեամբ Տէր Նօր, մէջը մօտալով, Սաքըղ Աղաճիին ծովափին առջեւ խարսխելով կեցաւ:

—Ղրհնած, ամէնէն առաջ օղիին պինդիւր ծովը կախենք, ու մէզէին սէլէն ալ ասդին անցուր շարենք շտկենք քէֆ մը ընենք:

—Լույ մայրիկ, ան ինչէնի խալապալըն, սանիկ մէյ մը վեր նայէ:

—Յիրաւի ալ վերի բազմութիւնը այս տարօրինակ մակոյկին մէջ Օրմանողական Խճաւն տեսնալով՝ որուն կը նախազանչէր յարգայ տօներէցը, իրաւամբ բոլոր բազմութեան ուշն ու ուրուշը դրուեց:

—Օրհնած, Նշանիկ պէյս, պինդիւր աստին տուր ըսի:

—Ի՛նչ աղէկ տէր հայր, աս սիճիմը ճիտին կապեմ որ քովէդ կախես:

Այս միջոցին օրիորդ Պիտոսս թատրոնի դիտակս մը՝ որ տունէն հետը բերած էր, վերի բազմութիւնը դիտելու համար, տուփէն հանելով մինչդեռ կը պատրաստուէր աչքին մօտեցնելու, տէր պապան տեսնելով ըսաւ:

—Ի՞նչ է այդ, քա չի՛ աղջիկ:

—Դիտակ է տէր հայր:

—Ի՛շտ ատ աղէկ, սուր մէյմը նայիմ աս վերի մատաններուն մէջը ի՞նչ կայ, ի՞նչ չի կայ:

Սեր խոստովանիչը, անխոստովանելի մոռացութեամբ որ վերի ամեն ազգէ խուռն բազմութիւնը զինքը կը դիտէ, ինքն ալ դիտակովը զանոնք սխալ դիտել, Երկար ատեն իր մանրակրկիտ զննութիւնը շարունակելէ յետոյ վերջապէս դիտելէ ու դիտուելէ պահ մը ձանձրանա-

լով, դիտակը մէկ կողմ թողուց ու տիկնոջը ըսաւ:

—Էյ Սուրբիկ հանրմ, րախի մը լեցուր նայիմ օրհնած:

—Գլխուս վրայ տէր հայր . . . հրամանեցէ՛ք:

Տէր պապան գաւաթը առնելով, հետեւեալ գոհաբանութեան սկսաւ:

«Ամենօրհնեալ Աստուած, ստեղծեաց զնոյ»

«Որ շինեաց զգիւնին եւ զօղին պոնո»

—Աստուած անփորձ պահեսցէ եւ զսանտալս այս, երեւելի եւ աներեւոյթ փոթորիկներէ պահպանեսցէ:

—Ամէն . . . մէզէ մը չե՞ս առնել տէր պապա:

«Հայիւ ճաշակեցուք զջրօգն համեղ»

«Պօղիք լցէք վրան քացախն եւ եղ»

—Նշանիկ աղա, հատ մըն ալ դուն չե՞ս խմեր:

—Ես արդէն կը խմեմ կոր Սուրբիկ հանրմ, մատմաղէններուն ալ մէյմէկ հատ տա՛մ:

—Էյ տուր, ծովին վրայ չդպչիր:

Սուրբիկ հանրմը, տեսնելով որ լեցուցին վերջը չալիտի դոյ, հաճի աղան կերակուրի կը պէքէյնէ՛ ըսելով նաւամատոյ վերադարձան եւ առօք փառօք տուն գացին:

* * *

Դարձեալ քանի մը օր առաջ, Բերա տան մը մէջ, զիրուկ աւեր պապա մը մի քանի տիկնանց հետ, շենք դիտելու ինչ խնդրոյ վրայ շահեկան վիճարանութեան միջոցին, համրիչը՝ որ երեսօղեմէն ընծայ բերուած է կ'ըսէր, ձեւքի կատակով մը կը բրթի եւ հատիկները խուցին մէջ ցիրուցան կ'ըլլան. անմիջապէս տիկնայք հատիկները զետնէն թէեւ կը ժողվեն, բայց դժբաղդաբար հատ մը պակաս էր. ուստի նորէն բնաւտուքի կ'ելնեն. այս անգամ, մեր պատկառելի տէր պապան ալ տիկնանց մասնակցիլ ուղերւմ, ծռելու միջոցին, զիտութեանը պատճառաւ փուք մը չկրցաւ զսպել. Եւած դայթակղելի ձայնը պարակելու համար, անմիջապէս շտկուելով կը գօշէ:

—Ո՛հագուտ է օրհնածներ, ան մէկ հատը գտնուեւ լիք չունի, խուցէն դուրս գորած է:

—Ար սխալիք տէր հայր, պատասխանեց տիկին մը, քանի որ դեռ հիմայ ձայնը առինք, այս խուցէն դուրս ելած չէ:

Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ

ՍՍ.ՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԺԹ. ՏԱՐԵՇՐԱՆ 1899—1900

Վարժարանիս ԺԹ. տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ (18.9) սեպտեմբ. 1ին: Նորեկ աշակերտաց մուտքէ քննութիւնները տեղի կ'ունենան օգոստ. 30ին եւ 31ին, իսկ դասերը կ'անոնաւորապէս կը սկսին սեպտ. 1ին:

Թոշակաւոր աշակերտաց ընդունելութեան պայմաններուն եւ այլ տեղեկութիւններուն համար, ծնողք կամ պաշտպանք կրնան այժմէն դիմել Վ. Պոլիս Աղդ. Պատրիարքարանը եւ կամ ի կարին վարժարանին տեսչութեան:

Յառաջիկայ տարուան համար ձրիավարժ սանուց ընդունելութիւնն արդէն կատարուած ըլլալով, այդ մասին ու եւ է դիմումառանց հետեւանքի պիտի մնայ:

Կնիք տեսչութեան

ՍՍ.ՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՍԵՊՏԻՄԵՐ ԱՂԱՅԻՆ ԲԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

— Դեռ ինչպէ՞ս պիտի դպչի մեր պատուոյն, ինչպէ՞ս օգտա խորըլանմա:

— Գործը ինչ է Սեպտեմբր աղա, մենք ալ չհասկնանք:

— Ինչ պիտի ըլլայ, ան Սիւլիլ է ի՞նչ է, Աբե-Է-Էդադէթային տուած մէկ պէնտին մէջ հողաբարձունքուն, այսինքն մեզի, պապա մարդիկ են, տգէտ են, չուկայէն սրճարանէն ժողովուած են, տահա չեմ գիտեր ինչեր ըսեր է:

— Շատ չիտակ ըսեր է, Սեպտեմբր աղա:

— Լայ դո՞ւն ալ մի միւսիւ, շատ չիտակ ըսեր է հէ, նորէն եկուր հաճի աղայիս ըսածին, խելքն ալ մեր ժամանակն էր հարստութիւնն ալ, էսկի կէօրտիլինտէն չաչմա:

— Անոր ըսածն ալ . . .

— Այն սա ի՞նչէն չիտակ է եղեր, ինձի պէտք է որ ըսես, իշղահաթ կ'ուզեմ:

— Սեպտեմբր աղա, մի բարկանար, քիչ մը խօսիլ գիտես նէ, ան ալ բարկանալով կը կորսնցնես կորդուն որ հաճի աղայիդ ըսածին հետեւելու, ամէն բանի համար, էսկի կէօրտիլինտէն չաչմա կ'ըսես եւ աղգին դպրոցը տղայութեանդ ժամանակ դացած կատար տուտուն դպրոցին նմանցնելու կ'աշխատիս, պապա մարդ չես տէ ի՞նչ ես:

— Էօհէօ, էօհէօ չարունակէ . . .

— Դուն որ կատար Տուտուն դպրոցէն ետք չուկայ եւ սրճարան միայն տեսած ես. չուկայէն, սրճարանէն ժողովուած տգէտ մը չես տէ, ի՞նչ ես:

— Հէօ, խըխ, էօհէօ, էօհէօ, դու, վայ նալլէթ էօք-սիւրիւք չձգեր որ պատասխանեմ:

— Հաղին դեղն ալ հաճի աղայիդ հարցուր:

— Հէօ, մէյ մըն ալ ելեր ըսեր է քի, մենք հողաբարձութիւն ազալըղընը, անձնական շահով կ'ընենք, պուօլը մը պէ՛, աղգին քանի բարան կերեր ենք նէ՞ թող ըսեն:

— Շատ չիտակ ըսեր է, աղգին ստակը դործածել չգիտնալը, այն ստակէն մաս մը ուտելէ աւելի դատապարտելի է: Ըսէք նայիմ, սա Յ. Էֆէնտիին ինչո՞ւ առանց պատճառի ճամբայ տրուեցաւ, նա որ 10—15 տարուան լաւ ուսուցիչ մըն էր, լաւ ուսուցիչ մը կ'ըսեմ, որովհետեւ, իրեն աշակերտութիւն ընելու պատիւն ունեցած եւ իր դասերէն բաւական օգտուած եմ եթէ իր վրայ, ձեր աչքով տեսնուած, թերութիւն մը կար ըսէք, 10 տարիէ ի վեր ձեր աչքը ո՞ւր էր, պիտի պատասխանեմ: Վարժուչիներուն համար միեւնոյն հարցումը: Զեր դպրոցին օգտին համար չաշխատեղնուդ աւելի զօրաւոր ապացոյց մը:— Ե. Էֆէնտիին ալ ճամբայ տուած էիք, ետքէն չգիտեմ ինչ դարձաւ, նորէն ընդունեցիք զինքը:

— Անիկա անկարող մէկը ըլլալուն պատճառաւ, ճամբայ տուինք:

— Ուրեմն ետքէն ինչո՞ւ ընդունեցիք զինքը:

— Ընդունինք ըսին, ես ալ, բէք աղէկ, ըսի:

— Տեսար, ասոնք անձնական շահով եւ կամ եսամոլութեամբ եղած բաներ չեն տէ ի՞նչ են:

— Էօհէօ, էօհէօ, ըսածդ չիտակ է, ամա ես գապահաթ չունիմ, միւս աղաները ըրին:

— Նորէն հաճի աղայիդ ըսածը՝ դուն ալ առանց դատողութեան ընդունեցիր հէ, մեզք չէ՞, մի աղգին դաւակնեցուն, անխիղճ մարդեր, դուք որ դպրոցը թաւլուրի տեղ դնելով վարժապետները դործեցնուդ եկածին համեմատ, դարի պէս ձեռքերնուդ մէջ կը դարձնէք, բարկանալու ինչ իրաւունք ունիք, դուք որ յանցաւորներ էք հիմա մեր երեսը անգամ նայելու ամիսալու էք:

— Հէֆիլ, հէֆիլ, նէղլէ երես թէֆէմտէն ինմէյէ պաշտար:

— Տահա տա չօք ինէճէք:

Պրուսա

ՊԵՏՐԷ

ՄԱՐԻՆՈՋ ՏՈՒՏՈՒՆ ՊՏՈՅՏԸ

Մեծապատիւ «Մաղիկ» կաղէթաճի Էֆէնտի

Իս ճանչցա՞ր, Կէտիկ Բաշայի ատոր շանը Մարինոյ տուտուն չե՞մ, կիտե՞ս, անցած շաբթու պիտի գայիք եղի ամա, զխուս ինչե՞ր՝ էկաւ, նախըմտէ մտիկ ըրէ:— Կորս կնքահօրը ամուսնային փեսին՝ անպօրը թօռանը խալֆային աղջիկը մեզի էկաւ անցածները, աղջիկ կ'ըսեմ նէ տասնըչինգ տարու չհասկնաս, սէքսէնոց է ամա, աշխարհք մտած չէ տէ աղջիկ կ'ըսենք, իլլէ Մախըրգեղ պիտի ասնի իս, բանայիդ նէ էղեր, չկտեմ ինչին այաղման կայ էղեր. ինչ է նէ, էլանք կացինք, պիտի սօլուի իր տունը չիտակ վեր էլանք, քա սա քէօչէ բէն-ճիրէս անցիր տէ նոտէ ըսաւ, ճամն ալ վեր առ տէ էօֆիլ Էօֆիլ թող փչէ ըսաւ. քա մալիկ, սանկ նայիմ քի տարատունին ճիրէր կ'երեւայ կոր, հէմ աս տարատունին խախտութիւնը Կէտիկ Բաշայինը պատարմիլ բրաւ, նախըմտէ արմանքը դարմանքը քեզ կը կօխէ, ամա սօր վախիթ չունիմ, թամամ քի էրկու օր բանայիդին քէֆս շաթմիլ պիտի ընէի, վայ պաշտար, ասանկ պանեւրու թալէ՞ ունիմ. մէյ մըն ալ էտէվիս խապար քիհարսիդ ներքը էրկանը փեսին քորը աղջիկը, Եէնի Գարու հըվընդցեր է, իլլէքի կաս, նալլէթ ըլլայ հէմէն ըսի, շալըս թէֆէիս քաշելուս պէս, պիր պաշ, սօլուիս Եէնի Գարու առի, ամա տունը չկտեմ, էյ ի՞նչ ընեմ, չիտակ ժամ էրթամ տէ ժամկոցին հարցնեմ ըսի, քա տուն թալէհս նայէ, էրթամ քի ժամկոց լուսարար կը ծեծկըվին կոր, ան անոր կող, ան անոր չկտեմ ինչ . . . պրէ պրէ, պրէքեթ վերսին, ան կխախտար տէրտէրը, մէյ մըն ալ աղատան մարդ մը, էկան տէ կուլը մայնա ըրին, ետքը խնայ քի, ժամկոցը հաներ են, ամա թաղական աղային մէկը բէք շատ կը մամտայ կոր էղեր քի, հիմա չանթան ո՞րի հետ տուն պիտի զրկէ տէյի, հէմ ալ տունին խրղմթները ով պիտի ընէ տէյի, ան ճամբայ տըուող թաղականին հողը չէ, չիւնքիւ, ան ձեռքը թաշկինակ, եախօտ տօպրակ ունենայ նէ ինքը կը տանի, պաղի ալ մխտանաճիին աշխերտին հետ կը զրկէ եղեր, քա սրճէ հող, մէյ մըն ալ նայիմ քի հիւանդին քորը ժամ է էկեր, տրոսվէյի իլաճ պիտի ընէ, քա քուրըդ ի՞նչոր է՞ ըսի նէ, կտոր մը աղէկ է չրսէ, հէմէն պիր պաշ չըմնտըֆէն նստելուս պէս, կէնէ Մախըրգեղս էկայ:

ՄԱՐԻՆՈՋ ՏՈՒ ՈՒ

ՄԱՐԿՆ ԶՈՐԻՆ

Շատեր կրնան ամուսնանալ
Քիչեր կ'զգան անոր համն ալ :

==

Կ'ուզե՞ս հանդարտ ապրիլ դուն,
Դադանիք մի՛ տար ամենուն :

==

Շատեր կ'ըլլան միշտ գինով
Բայց քիչերը սուղ զինով :

==

Կինը գերին չէր եօին
Երբ չունենար նախանձ սին :

==

Անէծք կարգան օրերուդ
Եթէ չունիս սէր եւ գութ :

==

Կինը դժգոհ իր կեանքէն
Երբ չի շոյեա, կընէ քէն :

==

Կինը աչքով միշտ կորսայ
Ու լեզուով կ'ատէ սա :

==

Մարդ թէ ուղէ տունել կին
Երբ յարմարի չունի զին :

==

Աչքը սրտին հայելին
Ուր շատ դէմքեր կը հալին :

==

Այսօր համեստ կեանք մը ունիս
Վաղը մուրառ կը տատիս :

==

Վաւ է մնալ ամուրի
Քան ամուսին ու գերի :

==

Կինը մարդուն սատանայ
Միշտ համրոյրով ստանայ :

Վ. Փ.

==

ՄԻ ԶԱՐԲԱՆԱՔ ԵՐԲ ԸՍԵՄ

Թէ Արժանապատիւ մը՝ փողոցի մը մէջ կայնած,
անցեալ շաբթու, քերանը խաղողի «պիւր» մը թխելու
կ'աշխատէր :

— Թէ հանէնք «պիւր» Մազրիգիւղի երաժիշտ դա-
ստուսին քերանին համ առած չըլլալուն համար, նորէն
Աստուծոյ բէշին տակ մտնելու որոշում տուած է :

— Թէ Մազրիգիւղի եկեղեցւոյն մէջ կատարուած
պսակի մը արարողութիւնը «էջէ» ընելու նստատեղաւ,
նոյն թաղի բնակչաց զբեթէ 60 %ը եկեղեցին խռնուած
էր, որոնցմէ շատեր՝ կնքահայրին անարդալից խօսքե-
րովը սատուատիրուեցան :

— Թէ Պալլըքլի գերեզմանատան շուրջը որմախա-
կելու խնդիրը, դեռ մասնաւոր «խոր» կոչի մը մէջ ծե-
ծուելու վրայ է :

— Թէ անցեալ շաբթու Մազրիգիւղի հրդեհին վայրը
փութացող՝ համայնագէտի հովերով ուռուցիկ եւ «էլէ-
լէլէ» թեւերով թռուցիկ պարոն մը՝ ի տես հրկիզելոց
աղեկաւոր թշուառութեան, մէկ քանի . . . ուհիներու
հետ առանձնացեալ հոս հոն բարձրաձայն քահնահներ
կ'արձակէր :

— Թէ Մազրիգիւղի թաղական աղաները եկեղեց-
ւոյն դռան խարխուլ փականքին տեղ զօրաւոր մը դը-
նելու համար, կ'ըսուի թէ ի մօտոյ հանգանակութեան
մը պիտի ձեռնարկեն ի պահպանութիւն եկեղեցական
գոյից, ուրիշ արդէն անցեալ շաբթու 50 ոսկոյ արժողու-
թեամբ արծաթեայ անօթներ համբարձած են :

— Թէ ամէն երկար մազ կրող եւ «բէլ-բէլ» եմ ը-
նողներու գանկին մէջ ուղեղի տեղ խօզալախ կը գըտ-
նուի :

— Թէ այս կամ այն թեթեւօլիկին հետ «պաշտել»
խոնարհող ուհիներ վերջ ի վերջոյ . . . տունը կը մնան :

— Թէ հարսանեկան հանգէսի մը ներկայ գտնուե-
լու համար, դերձակէն «է-է-է-է» վարձող թեթեւամիտ-
ներ կը գտնուին :

— Թէ Մազրիգիւղի Բանայէրը սլքաբաղաճող նազե-
լափայլ օրիորդներէն կամիթ ուսողներ եղած են :

Լ. Ա. Փ.

==

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԳՐԱՂՆԵՐՈՒՆ

Վա՛յ գրչիդ քակ իշնոյին
Կը հարուածես նայողին
Հեռապնդէ յառիճեան
Գրամարտի Տիշնէկեան :

Ընթերցողաց սիրասուն.
Գրչով մեքով յո՛ւ հասուն.
Գրէ, ինչ յեն քաւ նազար
Բանաստեղծրդ դու Հազար :

Հոս տողդ «Ծաղիկ»ին,
Քննադատէ այր ու կին.
Քովիք խօսքի դու աղբիւր.
Զուարճաբանրդ Վէյլ Փիւր :

Ան ինքնասիւս քու դեմիդ
Ո՞վ չը հաւնիր՝ գրուածքիդ,
Խաչթէ քուկին մէն մի տող.
Թաղից քեհեա դո՛ւ Դիտող :

ԵՍՏԱՍԸ

==

Ն Կ Ա Ր Ն Ե Ր

Ագահ կեսարացի մը՝ որ Պոլսոյ մէջ ամուսնացած էր, առջի օրը Սիրքէճիկն կառայութեամբ չենք գիտեր ուր կ'երթար. գտնուած վահօնին մէջ մէկ քանի բարեկամներ ալ կային: Մեր ագահ բարեկամը, պատրաստ սիկառի բաքէթ մը բանալով, հատ մը առնելէ յետոյ, քովը նստող բարեկամին հրամայեց:

—Շնորհակալ եմ, ըսաւ սա, չեմ ծխեր:

Այն ատեն ձախ կողմը նստողին երկարեց տուփը:

—Ներեցէք, չեմ գործածեր:

Բաքէթը գոցելով երբ կը պատրաստուէր դրպանը դնել, կինը ցած ձայնով ըսաւ:

—Դիմացի նստող պարոնին ալ չե՞ս հրամայներ:

—Լո՛ւէ, ըսաւ նոյնպէս ցած ձայնով, գիտեմ որ ան կը ծխէ:

* *

Երկու գեղանի տիկնայք, Բերա Բթի շահի պարտէզին մէջ, հետեւեալ խօսակցութիւնը կ'ընէին:

—Դիտե՞ս սիրելիդ իմ, մատամ փիլօմէն ինքզինքին համար քանի՞ տարեկան եմ կ'ըսէր առջի օրը, 35 տարեկան հազիւ կայ եղբրեւ ոչ ամիս մը աւելի. ի՞նչ կ'ըսես այս յանդգնութեան . . .

—Ինչ ըսեմ, թերեւս չիտաղ ալ է ըսածը . . . եթէ ծնելէն տասնեւհինգ տարի ետքը աշխարհ եկած է:

* *

Մեծն Նարդէոն երբ դեռ թնդանօթածիգ սպայ մըն էր, օր մը Բրուսիացի տեղակալ մը անոր ըսաւ:

—Իմ հայրենակիցներս փառք վաստակելու համար կը պատերազմին, մինչդեռ գաղղիացիք ստակ վաստակելու համար միայն կը պատերազմին:

—Է՛հ ինչ ընենք, պատասխանեց Պոնափարթ, աշխարհի ընթացքն այս է, ամէն մարդ չունեցածը ձեռք անցնելու համար կը պատերազմի:

* *

Հռչակաւոր նկարչին մէկը, աշկերտներէն միոյն նըկարել սկսած մէկ պատկերին չհաւնելով ըսաւ:

—Շիտակն ըսելով, բարեկամս, այդ սկսածդ կարծես էջ մը գծագրած է . . .

—Ո՛հ, պարոն . . .

—Այո, էջու մը գործ:

—Եւ վրձինը առնելով աշկերտին ձեռքէն, սկսաւ պատկերը սրբագրել . . .

—Տես հիմայ, գոչեց. այսպէս առիւծի պէս գործեւո՛ւ է: Ի՞նչ կ'ըսես ասոր:

Աշակերտը կ'մկմալով:

—Կ'ըսեմ թէ . . .

—Ի՞նչ, ըսէ տեսնամ . . .

—Կ'ըսեմ թէ վարպետ, դուք առիւծի մը պէս կը գործէք, ես ալ էջու մը պէս՝ որմէ կը հետեւի թէ երկուքնիս ալ անասուններու պէս կը գործենք:

Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ

ՆԿԱՐՆԵՐ ՊՐՈԻՍԱՅԷՆ

—Բեգի համար պատրաստարան է կ'ըսեն, ըսէ նա. յիմ կ'ընը ի՞նչ է:

—Օլթա մըն է:

—Է՛ եւ մ' չունի՞ մի:

—Հասկա, աչքերը:

—Հա՛յ սատանորդի, է մարդը ի՞նչ է:

—Հիմա այնպիսի հարցում մը ըրիր որ, վերի հարցման հետ համեմատութիւն մը գոյացնելու համար, մարդն ալ ձուկ մըն է պիտի պատասխանեմ:

—Հա, հա, հա, գործը թափայլին եւ կրակին մնաց:

—Թափան ալ տարփանքն է որ կրակը իր մէջ կը պարունակէ:

* *

—Էֆէնտի կ'աղաչեմ սա քառսուննոցը առէք տէ, 50նոց մը տուէք:

—Այ օղու անոր քիպարճա ինծի սըլէ 10 բարատուր կ'ըսեն:

* *

—Փաստաբան էֆէնտի, նախատո՞ղը կ'ամբաստանուի չէ՞ թէ նախատուողը:

—Նախատողն ալ նախատուողն ալ:

—Այդ ինչ անխելք պատասխան է:

—Փաստաբանները, խելիցիին՝ խելացի, ապուշին՝ ալ անխելք պատասխան կուտան:

* *

—Պարոն Յեսու, սա դացողը կը ճանչնա՞ս:

—Այո՛ ինչպէս չէ, նոր հոգաբարձուներէն է:

—Ամմատա բրիւ հա, մարդուն վրայ հոգաբարձուի հալ չկայ պէ օղու:

—Դուն անոր արտաքին հալին նայելով մի դատեր, գործի վրայ տեսնաս նէ կը հասկնաս, աթէչի պէս մարդ է, աթէչի:

* *

—Պարոն Մամթէոս, ճուրճինայի շարքի մը ելեր է նէ լսեցի՞ր:

—Ո՛հ, հոգաբարձու աղաներէն ոմանց ճուրճինայէն ուրիշ ճուրճինա լսելու ժամանակ կ'ունենա՞նք կոր մի ետ:

* *

—Պարոն Սեպուհ, կ'ուզէի ձեզ հարցնել թէ, վարժարանիս ուսուցիչներէն . . . էֆէնտին, իրեն յանձնուած պաշտօնին կարո՞ղ մէկն է:

—Հոգաբարձուներուն հարցուր, անոնք աւելի լաւ գիտեն:

—՛.՛

Պ.

Ն Գ Գ Ն Ե

— — — — —

Կ Ի Լ Ի Կ Ի Ո Յ

ԿԱՌՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆԴՅՈՒԹԻՒՆԸ

Երուսաղէմի Պատրիարք Տ. Յարութիւն Արքեպիսկոպոս գրած է Ս. Պատրիարք Հօր թէ խապայեան Տ. Սահակ եպիսկ. հաւանած է երթալ Պտանա, Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան ձեռնարկելու համար, ըստ որոշման Կեղբ. Խառն Ժողովոյ:

Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք յայտնած է թէ խապայեան Սրբազան հարկ եղած յանձնարարաւորներուն կ'սպասէ ճամբայ ելլալու համար:

— Նպաստից Յանձնաժողովը իր երեքշաբթի օրուան նիստին մէջ որոշեց երկու հրահանգ զըրկել գաւառաց որբանոցներու և Ազգ. Պատրիարքարանէ նպաստաւորեալ վարժարաններու: Այս հրահանգներէն առաջինը կը տրամադրէ որբանոցներն ու վարժարանները կազմական կանոնադրի և ուսմանց ծրագրի համաձայն կազմակերպել: Եւ երկրորդը՝ նպաստաւորեալ վարժարաններու համար կազմուած հոգաբարձութիւններու պաշտօնը կը գծէ, որոնք ուղղակի Պատրիարքարանի հետ պիտի բանակցին, իրենց նիստերը գումարելով վիճակին Առաջնորդին նախագահութեամբ: Յանձնաժողովը նոյնպէս որոշեց նոյն վարժարաններու մէջ գործածուելիք դասագրքերը, որոնք պիտի գնուին նուազուրդով:

«ԾԱՂԻԿ»Ի ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՄԱԳԻՐԻԳԻՒՂ, 12 Օգոստ.—Վարժ. հոգաբարձութիւնը ընդունեց մանչ աղջիկին առաջարկը, քննութիւնը դանփակ պիտի ըլլան եւ պիտի չհրաւիրուին ծընողքներն ու հրաժարեալ թաղականները եւն:

ՆՈՅՆ.—Արեւը կէս խաւարած է կամ—ժողովրդեան լեզուով—բռնուած է այն տեսչէն, որ յաջողած է կարմիր սոյտն ալ խալտառակել, դանփակ նիստը ընել տալով հոգաբարձութեան մէկ մասէն դադանի:

ՆՈՅՆ.—Մագրիգիւղէն հեռագրած են սեխավաճառներուն թէ՛ տեղւոյն արտերը մեծ մասամբ ծուռիկ մուռիկ սեխեր արտադրեցին անձրեւներու նուազութենէն եւ քիչէ կըլան:

Հետեւապէս մանչաղջիկեան դստրոցն ու սեխերու արտերը այս տարի միեւնոյն արդիւնքը ունեցան:

ԳՈՒՄ-ԳԱՔՈՒՂ ԳՈՒՐՄ, 10 Օգոստ.—Պօղոսեան եւ Վառվարեան վարժարանին՝ ամէնուն ինքզինքը տեսուչ կլլեցնող, երաժիշտ վարժապետը տակաւին կը մնայ տաշտօնի վրայ: Անիդն ասդին անանկ կը հաւկցնէ թէ աղ-

գին չըջանաւարտներ տուած է, որոնցմէ մէկ երկու պըղտիկ ծովի Խաչէիներու մէջ խայէխի խալաֆաթի մասնագիտութեան կը հետեւին մէկ երկուքն ալ չէլէք չօմաքի մասնագիտութիւնը սորված են, իսկ մէկն ալ լէնկ խալալուն մէջ առաջին հանգիստացած է:

ՍԿԻՒՏԱՐ, 13 Օգոստ.—Զիֆուլիի Տաքէս աղան հանդիսաւրապէս յայտարարեց թէ իր ծախած օգին Բէյ Դէմէն չէ այլ Բէյ Դէմէն:

ԵՆԻՒ-ԳԱՒՈՒՅ Օգոստ.—Կէտիկ-Փաշայի մանկապարտէզը հոս փոխադրուեցաւ:

ՍԿԻՒՏԱՐ, 13 Օգոստ.—Ս. Խաչ վարժարանի հոգաբարձութիւնը այսօր պիտի ներկայանայ Ուսումն. Խորհրդոյ, բացատրութիւն տալու համար թէ ինչպէս վարժարանը երկու տարիէ ի վեր չըջանաւարտ չէ յաջողած ներկայացնել Գննիչ Յանձնաժողովին:

Կը լսենք թէ հոգաբարձութիւնը երէկ գիշեր միւշէն լոյս այս խնդրոյն վրայ խորհրդակցելով, վերջապէս որոշեց ի յայտարարել թէ, ինք մէկ տարի է որ պաշտօնի կոչուած է, հետեւապէս երեք չորս տարի վերջը միայն պիտի կրնայ չըջանաւարտի խնդրոյ սովոր եղած հարցումներուն գոհացուցիչ պատասխան տալ:

ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ ՎԱՐՄԱՐԱՆԻ

Բ Ա Ն Կ Ա Լ Թ Ի

Ե Ր Կ Ր Ր Դ Ե Մ Ա Ր Ե Չ Ր Ջ Ա Ն

1 ԱՌԵՒԵՐ. Վարժարանի մէջ աշակերտք կ'ուսանին իրանաւականութիւն, գործնական ուսմունք, գիտութիւն եւ լեզու:

2. ԱՐԶԵՍՏԱՆՈՅԸ 15—20 տարեկան տղաք, մէկ տարուան մէջ, կ'ուսանին կառագործութիւն. ատաղձագործութիւն:

3. ԼԵԶՈՒԱԳԻՏԱԿԱՆ Վարժարանին մէջ աշակերտուհիք կ'ուսանին լեզու, կենսական ուսմունք. գիտութիւն եւ ձեռագործ:

4 ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՅԸ ծրի կ'ընդունուին նախակրթական ուսմունք ձեռք բերած օրիորդներ, որոնք պիտի ուսանին կար, ձեռ, գլխորկ կապել, գորգ շինել եւն: (Գիշ շատ աշխատիլ կրցողներուն օրական կամ ամսական կը տրուի տեսչութեան կողմէ):

5. ԿԻՒՄՈՐԵՍՈՅ Վարժարանը գրագրութեան եւ վաճառականութեան հետեւողներ, 2 ամիս մէջ, (կիրակի օրեր 3 ժամ զբաղմամբ) կ'ուսանին, վաճառագիտելիք, տոմարակի. եւ հաշուագիտութիւն:

Մանչոց վարժարանին մէջ այս տարի աւանդելի լեզուներն են, հայ. օսմ. ֆրանս. գերմ. եւ անգլիերէն:

Աղջիկներն ալ հետզհետէ պիտի սորվին այս լեզուները:

Սոյն վարժարանաց վերաբացումը եղաւ օգոստ. 2ին Գաւառացի գիշերօթիկ ուսանողները ամենէն ուշք սեպտ. 1ին հասած ըլլալու են վարժարան:

Ասկէ աւելի տեղեկութիւն ստանալ փափաքողք հաճին զիմի Առեւար. Վարժ. Բանկալթի Բճատիէ փողոց:

Հիմնադիր-Տնօրէն

ՅԱԼՈՒ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

፲፭ ቀ ሐ ሹ ሀ ጠ ፯

(ՄԻՋԵԱՆ ԵՎԶԱՆԳԱՅ)

ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԱՄԻՆԷՆ ՀԱՐՈՒՍՏ ԵՒ ԱՄԻՆԷՆ ՀԶՕՐ
Կեանքի Ապահովագրական Ընկերություն

ԵՐԱՇԽԱՆՈՐՈՒԹԵԱՆ } ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ 339 միլիոն ֆրանք
ԿՐԸՄԱԳԼՈՒԽ

1898/ն ԷՔԻԹԱՊԼ՝ իր ապահովագրեալներուն բաժնած է աւելի քան

15^{3/4} ՄԻԼԻՑՆ Ֆրանք շահաբաժին

(Այսինքն հոյն պարսպին զԷջ ֆրանսական ՄԻՍՏԵՍԼ 17 ընկերո-վեանց Բաժնուժ շահեբա-հասոգասմամբն գրեցել իրկենք։)

Այխարհիս մէջ գտնուող ո՛չ մէկ բնկերութիւն

Է.Բ.ԻԹԱՊՈՒ ԿԱՓԻ ԳՈՐԾԱՆԻՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԻ

Լ.ՔԻԹԱՊԼԻ չափ պահեալի դումար ունի

ԷՔԻԹԱՊԼԻ յափ յահաբաժինն կը վճարէ

Հետեւաբար ոչ մէկ ընկերութիւն կրնայ աւելի ՍԺԱՆ և աւելի ՇԱՀԱԻԷՏ ընծայել կեանքի ապահովագրութիւնը որքան ԻՖԻԹԱՊԼ:

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՍԵՂԱՆԱԽՈՐԳ

Լոնտոն, Անգղիոյ Պանքա
Բարիզ եւ Կ. Պոլիս, Գրէտի Լիոնէ

ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՅԻ Հ ԽՈՒՐԳԻՈՅ

Գ.ԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՐ ԱԾԱՏՈՐ

Կ. Պոլիս, Պահճէ Դաբու, Անանիատի խան

[Հաստատել յամից 1852]

ՏՔԲ. Ս. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ՍՏԱՄԱՐՈՅԺ:

թ./չ 396 , Մեծ-Փողոց Բերա

(Եանիի Գարեջրատան վրայի յարկը • Ֆիշդ- Զըպուգ-
Ֆեանց դէմ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենա-
առատիկ յաւած ակոսներն մէկ անգամէն կը լեցուին ,
ցաւով ղիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայ-
մանաւ :

Նորահնար եղանակաւ, նաւրբ, ճաշակաւոր եւ զիմացկուն արհեստական ակումներ, եր մարդկային, յարեւմտեան բնականի, դէմքի ձեւաւորումն, որոնք տարբերքի բնականութիւնն, եւ ազատ արտայայտութիւնն երգայնաւ որեւայ:

Բերնի հիւանդութիւնք կատարեցաւ Կորուսուին,
ինչպէս նաեւ Թմբեցուցիչ ղեղերու եւ Կոմսոպոստարե-
լագործեալ աքցաններու միջոցաւ Կորուսել զանաւոր ատամ-
նախնուի իւն :

Յ. Գ. Չմեռները կիրակի օրը (հայտնի է, որ),
ինչպես նաև ամեն օր, մինչև (կա գիրքը) հիւանդ
է՛րնդունին Բերայի գործատեղին :

Բաժանորդագրութիւն [Կանխիկ]

Պոլիս եւ Գաւառներ Տրին. 50, Վեցմս 25, Եւմս 15 ղւ.
Օտար երկիրներ » 12, » 6, » 3 ֆր
Դրամի տեղ բօսթայի բուշ ալ կ'ընդունուի Գաւառներէն:
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ է:

Მ. Მ Ს Რ Ს Ტ Უ

G r u n d s a t z e

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՅ ԵՒ ՄԱՆԶ ՏՂԱՅՈՅ

ԶԳԱՍՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

(ፋ. ኮ. ደ. በ. ኮ. ፊ. ኮ. ካ.)

Թարգ. Գերմաներէնէ

Հայեր՝, մայրեր՝, փութացէ՛ք կարգալ աշխատելու, եթէ կը սիրէ՛ք ձեր զաւակաց առողջութիւնը, եթէ կ'ուզէ՛ք որ ձեր շնորհիւ զերծ մնան անոնք պատանեկան կեանքի մէջ բոյն դնող վատ ունակութեանէն:

Դատախարարներ, խնամակալներ, փութացե՛ք
կարդալ այս գրքոյկը զի ձեր բարերար խրատներով
ձեր սաներուն օգտակար ըլլալու բարեբաղդու-
թիւնը կունենաք:

Չափահասներ, դուք ալ վաւթացէք օգտուիլ
առիթէն՝ ձեզի համար ալ օգտակար հրահանգներ
պիտի դանէք հոն:

Կը ծախսուի բոլոր զրաւաճառաց քով և կա-
մուրջին զլուսը ջրաւաճառ Ստեփանն աղայի կըր-
պակր: Դին 2 զրջ:

Արտոնատեր Ա. ՌԱԲՆԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊԻՊԵՐԵԱՆ

ԶԻԼՄԱՅԻԼՅԻԼ խան միջնադարի Թիւ 18